

Samstarfsáætlun Norðurlanda og Eystrasaltsríkjanna um stafvæðingu 2025- 2030

[Útgáfa 15-11-2023]

Efnisyfirlit

Efnisyfirlit	2
1. Formáli	3
2. Inngangur.....	3
3. Pólitísk forgangsverkefni	3
4. Markmið og undirmarkmið	6
5. Mat á samstarfsáætluninni	9

1. Formáli

(kemur seinna)

2. Inngangur

Í áætlun MR DIGITAL er fjallað um pólitísk forgangsatíði og markmið fyrir tímabilið 2025-2030.

Framtíðarsýn Norrænu ráðherranefndarinnar er að Norðurlönd verði sjálfbærasta og samþættasta í heimi fyrir árið 2030. Til að sú framtíðarsýn geti orðið að veruleika munu sértækar samstarfsáætlanir fyrir hvert fagsvið stýra starfi allra ráðherranefndanna á árunum 2025-2030 sem byggjast á þremur stefnumótandi forgangsatíðum framtíðarsýnarinnar: græn Norðurlönd, samkeppnishæf Norðurlönd og félagslega sjálfbær Norðurlönd.

Samstarfið um stafvæðingu í MR DIGITAL nær ekki aðeins til Norðurlanda heldur einnig Eystrasaltsríkjanna. Samfélög okkar byggja á lýðræði, jafnrétti, mannauði og samfélagslegri ábyrgð. Við verðum að tryggja að stafræn umbreyting fylgi þessum meginreglum nú og í framtíðinni. Stafvæðing og tækninýjungar eru stórir drifkraftar í þróun bæði einkageirans og hins opinbera sem og lykilþáttur í grænum umskiptum. Norðurlönd og Eystrasaltsríkin eru eitt þeirra svæða sem lengst hafa komist í stafvæðingu á heimsvísu og er því í einstakri stöðu til að leiða stafræna þróun — svæðisbundið og á alþjóðavettvangi. Samstarf Norðurlanda og Eystrasaltsríkjanna innan MR-DIGITAL einkennist af sameiginlegum tækifærum og áskorunum, við að búa í haginn fyrir inngildandi og örugg stafræn umskipti, efla samkeppnishæfni og grænan hagvöxt auk þess að auka frjálsa för og samþættingu á svæðinu með öruggri og skilvirkri stafrænni þjónustu yfir landamæri fyrir fólk, fyrirtæki og yfirvöld.

Norðurlandaráð, borgarasamfélagið, atvinnulíf og aðrir hagsmunaaðilar hafa tekið þátt í þróun þessarar samstarfsáætlunar. Áætlunin var samþykkt af Norrænu ráðherranefndinni um stafvæðingu hinn [dagsetning] og gildir hún frá 1. janúar 2025 til 31. desember 2030.

Stafræn þróun er þverfagleg í eðli sínu. Til að markmið þessarar samstarfsáætlunar geti orðið að veruleika er þörf á þverfaglegu samstarfi. Með samstarfi við önnur fagsvið í norræna samstarfinu, svo sem svið umhverfis- og loftslagsmála, hagvaxtar, orkumála, heilbrigðismála, menntunar og rannsókna, náttúruauðlinda, menningar og stjórnsýsluhindrana má tryggja að hægt verði að finna samlegðaráhrif og takast á við sameiginleg verkefni og um leið ná fram sem umfangsmestum áhrifum sem felast í því að gera metnaðarfull markmið framtíðarsýnarinnar 2030 að veruleika.

3. Pólitísk forgangsverkefni

Pólitísk forgangsverkefni samstarfsáætlunarinnar byggjast á skuldbindingu ráðherra stafvæðingar á Norðurlöndum og í Eystrasaltsríkjunum um að tryggja að svæðið haldi stöðu sinni sem leiðandi í stafvæðingu og að það verði það svæði sem lengst hefur komist í þeim efnunum árið 2030 og tryggja um leið að allir á svæðinu njóti góðs af hinni stafrænu væðingu óháð aldri, kyni, efnahag, menntun eða stafrænni færni.

Í nánu samstarfi við aðrar ráðherranefndir mun MR-DIGITAL leggja sitt af mörkum svo að opinberi geirinn uppfylli þarfir bæði fólks og fyrirtækja á svæðinu núna og til framtíðar, stuðli að frjálsri för og tengingu milli svæða, efla stafræna færni og hæfni og ábyrga notkun stafrænnar tækni auk þess að taka forystuna í að drífa áfram stafrænu og grænu umskiptin og sjálfbæran hagvöxt. MR-DIGITAL mun taka þátt í samstarfi varðandi samþykkt Evrópustaðla, innviði, samnýtingu gagna, gagnarými og samvirkni, sem og tengjanleika í samræmi við viðeigandi framtakaverkefni og löggjöf Evrópusambandsins.

Norðurlönd og Eystrasaltsríkin geta verið leiðandi í stafrænum umskiptum innan ESB og á heimsvísu og sýnt fram á að hægt sé að nota stafræna tækni og gögn og miðla þeim á sanngjarnan, opinn, öruggan, ábyrgan og lýðræðislegan hátt. Með samstarfi er hægt að styrkja rödd Norðurlanda og Eystrasaltsríkjanna á alþjóðlegum vettvangi, til að hafa áhrif á stefnur og viðmiðanir sem koma út úr því starfi til að tryggja að þau séu í samræmi við gildi okkar og fyrirliggjandi innviði.

Við lifum á tímum örrar tækniþróunar. Í áætluninni eru sett fram almenn markmið fyrir samstarf Norðurlanda og Eystrasaltsríkjanna um stafvæðingu, byggt á núverandi samstarfi og á grundvelli sameiginlegra gilda okkar og framtíðarsýnar um öruggara, grænna og frjálsara svæði 2030.

Áskoranir og tækifæri sem felast í því að ná þeim markmiðum sem sett eru fram í þessari áætlun eru tengd áskorunum og þróun á alþjóðavísu:

Loftslagsbreytingar, umhverfiskreppa og framkvæmd stafrænna og grænna umskipta

Til að takast á við umhverfiskreppur, loftslagsbreytingar og draga úr kolefnislosun þarf umtalsverða fjárfestingu í endurnýjanlegri orku, sjálfbærum samgöngum og grænum innviðum, auk samstarfs yfir landamæri og þvert á atvinnugreinar til að samræma stefnumótun og forgangverkefni. Um leið og við þurfum að ná árangri við grænu umskiptin eru samfélög okkar einnig að ganga í gegnum stafræn umskipti. Græn og stafræn umskipti ættu að styrkja hvort annað: ný tækni, betri nýting og miðlun gagna, auk nýstárlegra stafrænna lausna geta, ef þau eru notuð í grænum umskiptum, auðveldað stefnumótun og ákvarðanatöku og skilað snjallari og skilvirkari loftslagshlutlausum lausnum bæði fyrir opinbera geirann og einkageirann. Hins vegar eru stafræn umskipti ekki græn í sjálfu sér og bregðast þarf við álitamálum varðandi orkunotkun, auðlindanýtni og úrgang frá stafrænum lausnum eða kerfunum sjálfum.

Umskiptin tvenn og metnaðarfull markmið í Grænu samkomulag í Evrópu krefjast samhliða samstarfsátaks, þar sem leiddir eru saman allir viðeigandi aðilar, allt frá stefnumótunaraðilum til vísindafólks til nýsköpunarfyrirtækja. Norðurlönd og Eystrasaltsríkin eru í fararbroddi á sviði nýsköpunar og stafvæðingar, og eru, með metnaði sínum í umhverfismálum, í góðri stöðu til að skila lausnum til stafrænna og grænna umskipta. Eitt mikilvægt evrópskt verkefni er „Destination Earth“ sem miðar að því að fá ólíka geira til að skapa og nota stafrænar tvíburálíkingar af jörðinni til að fylgjast með og spá fyrir um loftslagsbreytingar, áhrif manlegrar hegðunar á þær og að endingu að styðja við aðgerðir til að aðlagast loftslagsbreytingum. Norðurlönd og Eystrasaltsríkin eru í sérstakri aðstöðu til að leggja sitt af mörkum til þessa verkefnis sökum fjárfestinga sinna í hinni öfluggu ofurtölvu, LUMI, sem hefur aðsetur í Finnlandi og stuðlar að þróun stafrænnar tvíburatækni.

Þróun efnahagsmála á heimsvísu, hröð stafræn umskipti og stjórnsýsluhindranir

Það hversu hagkerfi svæðisins er samþætt hagkerfi heimsins alls gerir það að verkum að efnahagsleg samkeppnishæfni svæðisins er nátengd þróun efnahagsmála á heimsvísu. Til að tryggja að svæðið okkar haldi efnahagslegum styrk sínum og samkeppnishæfni, og standi vörð um manneskjumiðaða nálgun okkar, þurfum við að vera í fararbroddi í tækniþróun nútímans og beita samræmdri og þverfaglegri nálgun í samstarfi Norðurlanda og Eystrasaltsríkjanna. Þróun gervigreindar er ör og notkun hennar í samfélaginu eykst í sífellu. Gervigreind getur stuðlað að auknum hagvexti, framleiðni og skilvirkni og hjálpað til við að leysa brýnar samfélagslegar áskoranir. Þó getur notkun gervigreindar ógnað opinberum stjórnumarháttum og ákvarðanatöku, auk þess að hafa áhrif á lýðræðisleg ferli og upplýsingar með aukinni hættu, t.d. á algóritmaskekkju (e. algorithmic bias) eða misvísandi og villandi upplýsingum. Öruggt er að gervigreind er lykillinn að stafræum umskiptum og mun halda áfram að hafa sífellt aukin áhrif á hagkerfið og daglegt líf.

Munur á innleiðingu reglugerða sem tengjast stafvæðingu gæti skapað hindranir á samstarfi yfir landamæri á svæðinu og gert samræmingu staðla erfiðari. Samstarf um þróun og framkvæmd nýrra og núverandi reglugerða ESB gæti því stuðlað að einfaldara lagaumhverfi á svæðinu. Til að auka stafrænt og gagnamiðað samspil milli viðkomandi hagsmunaaðila á Norðurlöndum og í Eystrasaltsríkjumanna, bæði í opinbera geiranum og einkageiranum, er mikilvægt að stuðla að samvirkni og samræma reglugerðir og staðla til að auðvelda miðlun gagna yfir landamæri.

Landfræðipólitísk áhætta, svæðisbundinn óstöðugleiki og öryggisógnir sem steðja að stafrænum innviðum

Norðurlöndin og Eystrasaltsríkin eru í flókinni landfræðipólitískri stöðu þar sem nágrannalöndin glíma við pólitískan óstöðugleika og átök. Vísitandi eyðilegging innviða í Úkraínu, þ.m.t. stafrænna innviða, sýnir fram á þörfina á viðnámsþoli í fjarskiptanetum. Auk netárásanna í Úkraínu höfum við einnig séð vaxandi þróun skipulagðra netglæpa á alþjóðavettvangi. Eftir því sem svæðið verður meira tengt og reiðir sig á stafræna tækni eykst netöryggishætta og öryggisáhætta fyrir stafræna innviði, eins og bersýnilega kom í ljós með atvikunum í Eystrasalti sem höfðu áhrif á mikilvæg neðansjávargrunnvirki. Viðhald og endurbætur á öflugum, álagsþolnum og umframa stafrænum innviðum og hátt öryggisstig í þeirri stafrænu þjónustu sem samfélag okkar reiða sig á, hefur orðið sífellt mikilvægari og lykilkþáttur í heildaröryggi okkar. Að takast á við þessa áhættu mun krefjast náinnar samvinnu milli landa á svæðinu, auk fjárfestinga í rannsóknum á sviði netöryggis, þróunar og menntunar og færni, bæði fyrir almenning og sérfræðinga.

Lýðfræðilegar breytingar, stafræna gjáin, munur á tengingu og færni

Lýðfræðilegar breytingar, þ.m.t. öldrun íbúa og fólksflutningar setja þrýsting á velferðarkerfi svæðisins og samfélagslega samheldni. Þrátt fyrir mikla stafvæðingu á Norðurlöndum og Eystrasaltsríkjum er enn verulegur munur á aðgangi að stafrænni tækni og færni, sem stuðlar að stafrænni gjá og hægt á aukinni samkeppnishæfni, nýsköpun og samstarfi. Innan svæðisins okkar eru nokkrir af stafvæddustu opinberu geirum í heiminum, sem gerir þá skilvirka, árangursríka og betur búna til að mæta þörfum fólks og fyrirtækja. Þetta hefur einnig varpað ljósi á mikilvægi stafrænnar inngildingar til að tryggja að opinberi geirinn sé aðgengilegur öllum og að enginn sé skilinn útundan. Svæðisbundið samstarf um þróun og framkvæmd aðgerða til að gera stafræna þjónustu aðgengilegri öllum íbúum okkar mun skipta öllu máli til að við höldum stöðu okkar sem leiðandi á sviði stafrænnar tækni sem og samkeppnishæfni svæðisins. Örar tæknibreytingar

krefjast ekki aðeins öflugra samskiptainnviða og stafrænnar hæfni íbúa, heldur einnig mjög hæfs vinnuafis. Án markvissra fjárfestinga stendur svæðið frammi fyrir hæfniskorti.

Til að geta nýtt þessi tækifæri og takast á við áskoranir þarf samræmda nálgun yfir landamæri og þvert á atvinnugreinar þar sem tekið er tillit til tækni, menntunar, rannsókna, löggjafar og samstarfs opinberra aðila og einkaaðila, auk fjárfestinga í stafrænum innviðum og öflugu samstarfi til að samræma stefnur og forgangsmál.

4. Markmið og undirmarkmið

Til að stuðla að því að Norðurlönd og Eystrasaltsríkin verði sjálfbærasta og samþættasta svæði heims fyrir árið 2030 hefur Norræna ráðherranefndin um stafvæðingu sett sér eftirfarandi markmið og undirmarkmið fyrir árin 2025 til 2030:

Markmið 1: Norðurlönd og Eystrasaltsríkin verði leiðandi í innleiðingu stafrænna og grænna umskipta í ESB og á alþjóðavettvangi

Aukin notkun gagna og nýrrar tækni er grundvallaratriði til að nýta möguleika stafvæðingar og stuðla að grænum umskiptum. Þekking og vitund um bæði græna og stafræna tækni veitir svæðinu samkeppnisforskot og býður upp á verkfæri til að stuðla að og hraða stafrænum grænum umskiptum innan ESB og víðar, og taka forystuna í að samþætta grænu og stafrænu umskiptin.

En þó svo að þessi tvenn umskipti séu nátengd er þörf á frekari viðleitni til að nýta gögn og stafrænar lausnir til að takast á við áskoranir varðandi sjálfbærni og draga úr loftslags- og umhverfisfótspori upplýsinga- og fjarskiptatækninnar sjálfar. Til þess að stafræn umskipti geti orðið sannur drifkraftur við innleiðingu grænna umskipta þurfum við einnig að takast á við orkunotkun, losun og rafúrgang frá stafrænum lausnum.

Undirmarkmið:

- **1.1: Aukin hæfni, þekking og rannsóknir á því hvernig stafvæðing, gagnanotkun og samnýting gagna getur flýtt fyrir grænum umskiptum**

Samstarfið getur falið í sér verkefni sem miða að því að skapa nýja þekkingu, veita framlag til ESB eða annarra alþjóðlegra ferla og/eða stefnumótunar, t.d. með því að miðla góðum dæmum og tilraunaverkefnum. Notkun stafrænna lausna, samstarf um gagnamiðlun og nýtingu nýrrar tækni getur farið fram í samstarfi við aðrar ráðherranefndir (t.d. ráðherranefndinar um sjálfbæran hagvöxt eða umhverfis- og loftslagsmál). Sem dæmi má nefna framlag til stafrænnar tvíburatækni og tilraunaverkefna sem byggjast á samhæfðum, samvirkum og samnýtanlegum gögnum sem stuðla að gagnadrifinni ákvarðantöku: Nýta FAIR-viðmiðin til að auðvela hagsmunaaðilum að taka upplýstar ákvarðanir og setja ný viðmið um gagnadrifna stjórnun sameiginlegra auðlinda.

1.2: Stafrænar lausnir munu hafa jákvæð áhrif á umhverfið

Samstarf um græn umskipti upplýsinga- og fjarskiptatækni getur falið í sér að miðla bestu starfsvenjum og reynslu einstakra landa, vinna saman að stöðlum og samræmingu þegar tekist er á við orkunotkun, losun og rafrænan úrgang frá stafrænum lausnum. Miðlun sérfræðiþekkingar, framkvæmd sameiginlegra rannsóknarverkefna og vinna saman að framkvæmd og mati á áhrifum nýsköpunartækni sem hámarkar ferla, dregur úr umhverfisáhrifum og eykur sjálfbærni almennt á Norðurlöndum og Eyrstrasaltssvæðinu.

Markmið 2: Stafrænt öruggt, tengt og samþætt svæði Norðurlanda og Eyrstrasaltsríkjanna

Samtengdir, öruggir og traustir stafrænar innviðir sem eru samvirkir þvert á landamæri á Norðurlöndum og Eyrstrasaltsríkjunum eru hornsteinn og drifkraftur í því markmiði að verða samþættasta svæði heims. Þroskastig notkunar stafrænna lausna á Norðurlöndum og Eyrstrasaltsríkjunum er nú þegar hátt, sem rekja má til mikils framboðs og notkunar á stafrænni þjónustu, færni og internetaðgangs í hverju landi. Þessi þroski ásamt gagnkvæmu trausti og samskonar hugarfari innan svæðisins gerir okkur kleift að njóta ávaxta fjölpjódasamstarfs og gera Norðurlöndin og Eyrstrasaltsríkin að stafrænt samtengdasta svæðið á heimsvísu. Til að ná því markmiði er þörf á sameiginlegu átaki til að styrkja enn frekar stafræna innviði yfir landamæri, ásamt því að efla sameiginlega hagsmuni Norðurlanda og Eyrstrasaltsríkjanna á evrópskum og alþjóðlegum vettvangi.

Undirmarkmið:

- **2:1: Sameiginlegur vettvangur stafrænnar þjónustu yfir landamæri á Norðurlöndum og Eyrstrasaltsríkjunum**

Þetta felur í sér að skilgreina sameiginlegar forsendur fyrir opinbera aðila og einkaaðila til að geta boðið stafræna þjónustu sína yfir landamæri, samræma þá vinnu, hrinda í framkvæmd og hafa áhrif á viðeigandi þróun á evrópskum og alþjóðlegum vettvangi. Þetta felur í sér samstarf um meginþætti stafrænna grunninnviða, svo sem rekstrarsamhæfð stafræn auðkenni, ramma fyrir miðlun gagna og veitingu lykilorðþjónustu til að styðja við frjálsa för á Norðurlöndum og Eyrstrasaltsríkjunum. Til að ná raunverulegum árangri skipta samræming og samstarf ábyrgðaraðila helstu þjónustusviða miklu máli. Dæmi um þetta er aðkoma helstu hagsmunaaðila til að auðvelda frjálsa för nemenda á svæðinu og að sú aðkoma verði hluti sameiginlegra aðgerða þeirra aðila sem bera ábyrgð á stafrænum innviðum.

- **2:2: Aukin samræming verkefna tengdum stafrænum innviðum, einkum til að stuðla að tengjanleika og frjálsri för**

Að tala einum rómi og hafa þannig áhrif á evrópsk og alþjóðleg málefni sem tengjast stafrænum grunnvirkjum yfir landamæri með því að nýta og styrkja núverandi samstarf á þessu sviði. Þessu mætti ná fram með því að tengja saman og samræma ýmiss konar verkefni og vinnu sérfræðinga á sviði stafrænna innviða, ásamt því að tengja forgangsverkefni í hverju landi við markmið og undirmarkmið MR-DIGITAL. Þetta gæti t.d. falist í því að leiða saman ábyrgðaraðila lykilsviða í hverju landi og mynda vettvang þvert á landamæri til að festa í sessi og styrkja málefni sem tengjast stafrænum innviðum, með það að markmiði að stuðla að auknum tengjanleika og frjálsri för á svæðinu.

Mikill munur er á aðgengi að interneti innan svæðisins og það skapar hindranir í vegi samvinnu og nýsköpunar. Samstarf getur falist í því að efla rannsóknir og umræðu um samfélagsleg áhrif

tengjanleika, efla samstarfsnet á Norðurlöndum og Eystrasaltsríkjunum, auðvelda samskipti og tæknilegar umræður um framfarir 5G-tækninnar, og koma auga á áskoranir og nýja þróun sem er sérstaklega sniðin að regluverki Norðurlanda og Eystrasaltsríkjanna.

- **2:3 Aukin gagnamiðlun og endurnýting gagna**

Nátengt undirmarkmiðum 2:1 og 2:2 og byggt á fyrirbyggjandi verkefnum: að vinna að aukinni samnýtingu og endurnotum gagna þvert á landamæri á Norðurlöndum og Eystrasaltsríkjunum. Þetta er hægt að gera með því að byggja upp sameiginlegan skilning, skapa og miðla þekkingu og samræma lykilramma með sameiginlegu átaki til að samræma og hafa áhrif á sambærilega þróun á alþjóðavettvangi og með því að leitast við að tengja þau við stjórnsýsluleg, tæknileg og merkingarfræðileg atriði í hverju landi.

Markmið 3: Öryggi, inngildandi og manneskjumiðuð stafræn umskipti til að tryggja viðnámsþolin samfélög

Netöryggi er mikilvæg forsenda stafrænnar þróunar. Viðhald og endurbætur á öryggi stafrænna innviða okkar og þjónustu er orðið órjúfanlegur þáttur í viðnámsþrotti samfélagsins og borgaralegum vörnum. Samstarf um miðlun upplýsinga og reynslu til að tryggja áreiðanlega stafræna innviði, auk nauðsynlegrar hæfni og getu til að bera kennsl á og takast á við netatvik eða -árásir, mun stuðla að viðnámsþoli í upplýsingastjórnun og stafrænu öryggi. Almenn færni í upplýsinga- og fjarskiptatækni, stafrænnar hæfni eru óaðskiljanlegur þáttur af heildaröryggi á netinu en einnig nauðsynlegt til að taka þátt í stafrænu hagkerfi og samfélagi. Þrátt fyrir að stafvæðing sé langt komin á Norðurlöndum og í Eystrasaltsríkjunum, geta tilteknir hópar eða einstaklingar í ákveðnum aðstæðum átt á hættu að verða fyrir stafrænni útilokun. Öll löndin á svæðinu standa frammi fyrir svipuðum áskorunum og mikið virði getur legið í samstarfi um þekkingarmiðlun og að finna bestu starfsvenjur og hagkvæmstu lausnir. Einnig gæti orðið efnahagslegur ávinningur af því að sameina krafta á svæðisvísu við þróun eða framkvæmd stafrænna lausna til að tryggja að tilteknir smærri hópar taki þátt í þeim. Til þess að löndin á svæðinu verði áfram í fararbroddi í hraðri tækniþróun nútímans spilar samræmd og þverfagleg nálgun í samstarfi Norðurlanda og Eystrasaltsríkjanna mikilvægt hlutverk. Samstarf milli landa og samstarf þvert á landamæri verður lykillinn að svæðisbundinni samfellu, að deila bestu starfsvenjum sín á milli og að betrubæta hvernig við nálgumst stefnumörkun.

Undirmarkmið:

- **3:1: Tekist er á við hina stafrænu gjá og stafræn hæfni og stafræn dómgreind aukin**

Hin öru stafrænu umskipti samfélaganna fela í sér hættu á að tilteknir samfélagshópar eða fólk sem býr við tilteknar aðstæður verði útundan. Miðlun þekkingar og stefnumótandi aðgerðir varðandi stafræna inngildingu eru mikilvægt skref til að koma í veg fyrir þessa þróun. Stöðug áhrif stafrænna fjölmiðla og stafrænna samfélagsvettvanga hafa undirstrikað þörfina á að íbúarnir búi yfir stafrænni dómgreind og almennri getu á sviði netöryggis, þróun sem undirstrikar enn frekar notkun nýrrar tækni. Að stuðla að samstarfi, samtali og þekkingarmiðlun milli notenda og stefnumótunaraðila þvert á landamæri verður áfram mikilvægt svo að fólk geti tekið virkan þátt í stafrænu og lýðræðislegu samfélagi og komandi breytingum á samsetningu vinnuafis.

- **3.2: Stafrænt örugg, skilvirk og inngildandi þjónusta hins opinbera**

Traust og örugg stafræn þjónusta, verndun einkalífs notenda og fullvissa að persónuupplýsingar séu geymdar og unnar á öruggan og áreiðanlegan hátt, þannig að allir hafi betri stjórn á eigin gögnum, skiptir sköpum til að viðhalda trausti íbúanna á stafrænni þjónustu, sem aftur er grundvöllur stafrænnar umskipta. Hins vegar getur aukið öryggi stafrænnar þjónustu dregið úr aðgengi að henni ef ekki er vel að gáð. Örugg hönnun verður að kallast á við nothæfi og inngildandi hönnun. Til að gera þetta kleift og tryggja að óviljandi hlutdrægni sé ekki byggð inn í vörur og þjónustu, þarf vinnuafli að vera hæft og fjölbreytt.

- **3.3: Aukin hæfni á sviði upplýsinga- og fjarskiptatækni, netöryggis og upplýsingaöryggis**

Eftir því sem stafvæðingu samfélaga okkar vindur fram verða netárásir og -ógnir sífellt vaxandi áhyggjuefni bæði hjá hinu opinbera og í einkageiranum. Skortur á hæfu starfsfólki á sviði almennrar upplýsinga- og fjarskiptatækni, netöryggis og upplýsingaöryggis er ekki aðeins áskorun fyrir Norðurlönd og Eystrasaltsríkin heldur fyrir heiminn allan. Svæðisbundið samstarf um bestu starfsvenjur, þekkingarskipti og samstarf um stefnumótun og innviði verður mikilvægt til að tryggja örugg stafræn umskipti og viðhalda trausti í hinu stafræna samfélagi.

Stórfelldur skortur á almennri færni í upplýsinga- og fjarskiptatækni, netöryggi og upplýsingaöryggi verða ekki tæklud eingöngu með mannaráðningum. Fjárfesting í núverandi vinnuafli okkar og nýting möguleika þess til fulls með endurmenntun og framhaldsmenntun og með því að koma á vettvangi fyrir símenntun mun skipta höfuðmáli. Hvernig laða má hæfileikafólk til starfa á sviði upplýsinga- og fjarskiptatækni, netöryggis og upplýsingaöryggis og skapa tækifæri til símenntunar innan upplýsingatækni fyrir vinnuafli sem staldrar lengur við á vinnumarkaði eru sameiginlegar áskoranir á svæðinu sem fela í sér mikil tækifæri til samstarfs.

- **3.4: Áreiðanleg, örugg, ábyrg og sjálfbær notkun tækni, þar á meðal gervigreindar**

Enginn vafi leikur á því að ný tækni nýtist til að bæta líf fólks og aðstoða við lausn nokkurra af brýnustu áskorunum okkar tíma en í henni felst jafnframt áhætta. Mikilvægt er að tæknin sé nýtt á ábyrgan hátt þar sem manneskjur halda meginhlutverki sínu við að draga úr áhættu sem henni fylgir um leið og möguleikar hennar eru nýttir. Norðurlönd og Eystrasaltsríkin eru í fararbroddi í stafvæðingu í Evrópu, byggja á sterkum sameiginlegum gildum og búa yfir vel menntuðum og hæfum íbúum og geta þannig haft áhrif á og verið fyrirmynd í notkun tækninnar og hvernig hægt er að stjórna áhættu tengdri henni. MR-DIGITAL er vettvangur fyrir samstarf Norðurlanda og Eystrasaltsríkjanna.

5. Mat á samstarfsáætluninni

Samstarfsáætlunin gildir fyrir tímabilið 2025 til 2030, en tímabilinu er svo skipt í tvær þriggja ára vinnuáætlanir, eina fyrir 2025 til 2027 og eina fyrir 2028 til 2030.

Eftir helming tímabilsins skal fara fram mat sem ráðherranefndin getur svo nýtt til að endurskoða samstarfsáætlunina og fá álit um tilhögun vinnuáætlunar fyrir seinni hluta tímabilsins.

Auk þess fer fram símat eftir ákvörðun framkvæmdastjórans og ráðherraráðsins hverju sinni.